

Posudek školitelky na diplomovou práci Alexe Kasáše na téma *Tokijský tribunál a jeho přínos pro mezinárodní trestné právo*

Diplomant se zaměřil na téma, které sice na první pohled spadá výlučně do oblasti právní historie, jak ale práce ukazuje, ve skutečnosti má význam i pro současné mezinárodní právo. Jde o téma Tokijského tribunálu, před nímž po druhé světové válce stanuli vybraní váleční zločinci z Japonska. V České republice a obecněji v doktríně mezinárodního práva zůstává Tokijský tribunál dlouhodobě ve stínu svého evropského „kolegy“, Norimberského tribunálu, který stíhal válečné zločince z nacistického Německa. Zatímco k činnosti tohoto tribunálu existuje velmi bohatá literatura, zdrojů pojednávajících o Tokijském tribunálu je k dispozici, zejména v česko-slovenském prostředí, výrazně méně. Diplomová práce z tohoto hlediska alespoň částečně zaplňuje mezeru, která tu existuje. Práce je pojata tradičně, má logickou strukturu a přes dominanci deskriptivního přístupu ji považuji za poměrně zdařilý výstup, při jehož zpracování prokázal diplomant schopnost pracovat se zdroji, analyzovat judikaturu a kriticky hodnotit názory jiných autorů.

1. Formální stránka práce a využití zdroje:

Diplomová práce má délku 67 stran, z toho 54 strany vlastního textu, podle údajů v úvodu nicméně splňuje požadavky na minimální délku (práce má přes 120.000 znaků, minimální délka je 108.000 znaků). Po jazykové stránce je práce na slušné úrovni, byť nejsem rodilá mluvčí (práce je psána slovensky), a některé drobnější chyby mi tak mohly uniknout. Práce vychází z omezenějšího počtu pramenů a literatury, to je ale zčásti dáno výše zmíněným omezeným zájmem doktríny mezinárodního práva o problematiku. Pozitivně lze hodnotit to, že autor hojně čerpal z judikatury Tokijského tribunálu. Způsob citování není zcela vzorový, např. u elektronických zdrojů chybí uvedení data, ke kterému byl zdroj konzultován. U časopiseckých článků (Commission on the Responsibility, Vetter aj.) zase chybí rok vydání. Z formálního hlediska lze práci dále vytknout to, že některé kapitoly začínají na samém konci stránky (typicky Závěr – str. 54), nadpis je tak na jiné stránce než vlastní text.

2. Obsahová stránka práce:

Diplomová práce je přehledně rozčleněna do úvodu, pěti kapitol a závěru. V úvodu diplomant stručně představuje téma a uvádí dva cíle, které si v práci klade – je jimi posouzení průběhu a závěrů tokijského procesu z hlediska principu legality a zhodnocení přínosu Tokijského tribunálu pro mezinárodní trestní právo. Jednotlivé kapitoly představují Statut Tokijského tribunálu, shrnují hlavní body obžaloby, charakterizují vývoj snah o stíhání zločinů podle mezinárodního práva v období 40. let, shrnují obsah rozsudku a představují menšinová stanoviska. V závěru diplomant konstatuje, že na základě jeho zkoumání došlo během řízení u Tokijského tribunálu k porušení zásady legality při stíhání zločinů proti míru a válečných zločinů. V prvním případě tomu mělo být proto, že zločiny proti míru jako právní kategorie nebyly při ustavení tribunálu v právu ještě zavedeny, ve druhém proto, že tribunál rozšířil aplikaci doktríny odpovědnosti velitele na civilní nadřízené. Hlavní přínos Tokijského tribunálu pro mezinárodní trestní právo spatřuje diplomant v potvrzení rozsudku (reálně asi spíše právních závěrů) Norimberského tribunálu, kriminalizaci spiknutí za účelem spáchání zločinu proti míru a již zmíněném rozšíření doktríny odpovědnosti velitele na civilní nadřízené.

Práce je zpracována přehledně a kompetentně. Diplomant se důkladně seznámil se zakládajícím dokumentem Tokijského tribunálu, s textem obžaloby i s rozsudkem, včetně menšinových stanovisek. Práce je převážně deskriptivní, je škoda, že diplomant jednotlivé pozice a názory, které představuje, častěji nedoprovází vlastním komentářem. Škoda tím spíše, že tam, kde komentář připojuje, lze najít zajímavé úvahy (např. ohledně proměny doktríny odpovědnosti nadřízených – str. 46-48). Vzhledem k omezenosti analýzy ve vlastním textu

působí závěry, k nimž práce dospívá a jež jsou formulovány dosti kategoricky, poněkud překvapivě. Během obhajoby by se diplomant mohl vyjádřit např. k tomu, v čem je podle jeho názoru jasnější právní základ zločinů proti lidskosti, jejichž stíhání nezpochybňuje, oproti zločinům proti míru, jejichž stíhání považuje za porušení principu legality. Větší pozornost by si zasloužily také koncepty materiální spravedlnosti a striktní spravedlnosti (str. 57) – skutečně lze říci, že ve 40. letech se uplatňoval první koncept a v současné době se uplatňuje koncept druhý? Pokud ano, kdy a na základě čeho došlo ke změně přístupu? V části věnované přínosu Tokijského tribunálu pro mezinárodní trestní právo zarazí třeba tvrzení, že tribunál potvrdil nemožnost vyloučení trestní odpovědnosti z důvodů plnění rozkazů. Skutečně daná úprava, v takto absolutní podobě, v současném existuje?

4. Závěry a doporučení:

Diplomová práce Alexe Kasáše *Tokijský tribunál a jeho přínos pro mezinárodní trestné právo* splňuje přes dílčí formální a obsahové výhrady uvedené v posudku nároky kladené na tento typ kvalifikačních prací na PF UK. Proto ji **doporučuji** k obhajobě a předběžně ji hodnotím jako **velmi dobrou až výbornou**. Během obhajoby by se diplomant měl vyjádřit, mimo otázek položených v posudku, k následujícím otázkám:

- 1) Jaké byly hlavní rozdíly mezi Norimberským a Tokijským tribunálem (z hlediska způsobu ustavení, jurisdikce, závěrů apod.)?
- 2) Jak se diplomant dívá na rozhodnutí nestíhat japonského císaře Hirohita?

V Praze dne 26. září 2017

Doc. JUDr. PhDr. Veronika Bílková, PhD., E.MA